

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/91/2020
Identifikačné číslo spisu: 7112217602
Dátum vydania rozhodnutia: 29.09.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7112217602.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Soňe Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcu JUDr. Y. Š., bytom v W., U. X, zastúpenému Advokátskou kanceláriou Líška & Partners s. r. o., so sídlom v Košiciach, Brezová 10, proti žalovanému G. I., bytom v W., W.. B. XX, zastúpenému Advokátskou kanceláriou Advokát Pirč, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kpt. Nálepku 17, o zaplatenie 4 979,08 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 13C/292/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 2. októbra 2019 sp. zn. 9Co/374/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 2. októbra 2019 sp. zn. 9Co/374/2018 potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I z 11. júla 2018 č. k. 13C/292/2012-294, a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Okresný súd napadnutým rozsudkom zamietol žalobu žalobcu, ktorý sa domáhal, aby súd zaviazal žalovaného zaplatiť sumu 4 979,08 € s 9% úrokom od 4. augusta 2006 do zaplatenia a zároveň žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

1.1. Odvolací súd uviedol, že okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočností rozhodné pre posúdenie vecí, vecne správne rozhodol a vo svojom rozhodnutí výstižne a dostatočne odôvodnil, čo ho viedlo k vydaniu rozhodnutia a vysporiadal sa s rozhodujúcimi skutočnosťami. Odvolateľ v podanom odvolaní neuviedol skutočností, s ktorým by sa okresný súd nevysporiadal, iba zopakoval tie, ktoré uvádzal už v konaní. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu považoval odvolací súd za vecne správne, a v jednotlivostiach naň poukázal.

1.2. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, že právo na vzájomné vrátenie plnení sa vzťahuje len na prípady, keď predmetom by bolo vzájomné vrátenie peňažných plnení alebo vrátenie len časti kúpnej ceny bez vrátenia kúpenej veci a pod. Právo na vrátenie z neplatnej (zrušenej) zmluvy je zo zákona podmienené tým, že ide síce o vzájomnú reštitučnú povinnosť, avšak že § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka možno aplikovať iba na tie prípady, keď podľa

zmluvy každý účastník (nie iba jeden) niečo dostal a teda každý z nich to, čo dostal je v prípade neplatnosti alebo zrušenia zmluvy povinný vrátiť druhému účastníkovi. Predmetná zmluva o pôžičke bola vyhlásená súdom za absolútne neplatný právny úkon, a preto vzniklo bezdôvodné obohatenie od samotného úkonu, teda od uzavretia tejto zmluvy o pôžičke a prevzatia finančných prostriedkov dňom 3. augusta 2006. Trojročná objektívna premlčacia lehota podľa § 107 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka začala plynúť dňom 3. augusta 2006, t.j. keď došlo k plneniu z neplatnej zmluvy o pôžičke a uplynula dňom 3. augusta 2009.

1.3. K správnym dôvodom uvedeným v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie poukázal odvolací súd na to, že už Krajský súd v Košiciach v rozsudku zo 14. februára 2012 sp. zn. 6Co/238/2011, právoplatnom 7. marca 2012 v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného poukázal na neplatnosť zmlúv o prevode členských práv a povinností z 3. augusta 2006 a 22. septembra 2006 a zmluvy o pôžičke z 3. augusta 2006 a mal za správny postup súdu, keď posudzoval predmetnú zmluvu o pôžičke z 3. augusta 2006 a zmluvu o prevode členských práv a povinností uzavretú 3. augusta 2006 v ten istý deň ako samostatné právne úkony, pretože aj keď v zmysle zmluvy o pôžičke mala byť uzavretá zmluva o zabezpečovacom prevode práv, nakoniec k uzavretiu takejto zmluvy nedošlo, pričom odvolací súd poukázal na to, že zmluvu o prevode členských práv a povinností v bytovom družstve uzavretú medzi žalovaným 1/ a 2/ z 3. augusta 2006 (v prejednávacom spore v postavení žalovaného a žalobcu) nemožno považovať za zmluvu o zabezpečovacom prevode práv podľa § 553 a nasl. Občianskeho zákonníka. K námietke žalovaného 2/ (v prejednávacom spore žalobcu), že súd mal posúdiť tieto právne úkony ako vzájomne podmienené a skutkovo súvisiace, odvolací súd dal do pozornosti výpoveď žalovaného 2/ (v prejednávacom spore žalobcu) na pojednávaní 4. decembra 2008, kedy sám prehlásil, že zmluvu o prevode členských práv a povinností, ktorú uzavrel so žalovaným 1/ (v prejednávacom spore so žalovaným) v žiadnom prípade nemožno spájať so zmluvou o pôžičke, pretože táto je samostatným právnym úkonom a nie zabezpečovacím právom zmluvy o pôžičke, z ktorého dôvodu navrhol, aby súd na to prihliadol ako na dva samostatné právne úkony. Obranu žalobcu odvolací súd nemohol považovať za relevantnú, ale iba za účelovú a bez právneho významu.

1.4. Odvolací súd uviedol, že v prejednávacom spore ide o vydanie bezdôvodného obohatenia z absolútne neplatnej zmluvy o pôžičke a keďže išlo o plnenie z neplatnej zmluvy, išlo o neplatný úkon od počiatku, k bezdôvodnému obohateniu došlo už v deň a v čase uzavretia predmetnej zmluvy o pôžičke, t.j. 3. augusta 2006, kedy bezdôvodné obohatenie žalovaný od žalobcu prijal, od ktorého momentu bolo potrebné počítať trojročnú objektívnu premlčaciu lehotu na vydanie bezdôvodného obohatenia v žalovanej sume, a trojročná premlčacia lehota uplynula tak, ako to uviedol súd prvej inštancie 3. augusta 2009 a keďže bola žaloba podaná na súde žalobcom 3. júla 2012, po uplynutí trojročnej objektívnej premlčacej lehoty, musela byť zamietnutá pre námietku premlčania, ktorú dôvodne uplatnil žalovaný.

1.5. Vo vzťahu k § 3 Občianskeho zákonníka, k posúdeniu námietky premlčania a k jej uplatneniu, ktorá bola podľa názoru žalobcu v rozpore s dobrými mravmi z dôvodov uvádzaných v konaní pred súdom prvej inštancie, ako aj v odvolacom konaní, odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie a dôvodmi, na ktoré v celom rozsahu poukazuje, že námietka premlčania uplatnená žalovaným nie je v rozpore s dobrými mravmi. Už v konaní sp. zn. 14C/41/2006 vedenom na Okresnom súde Košice I bolo skonštatované, že práve žalobca konal v rozpore s dobrými mravmi, čo bolo potvrdené aj rozsudkom Krajského súdu v Košiciach. Súd zobral na zreteľ to, že zmluva o pôžičke uzavretá medzi stranami sporu bola vyhlásená za neplatnú predovšetkým z dôvodu, že jej účelom bolo zo strany žalobcu získanie členského podielu v SBD I Košice a teda aj k družstevnému bytu, ktorého hodnota bola zjavne neprímeraná poskytnutej pôžičke a že zmluvu o pôžičke žalobca použil ako prostriedok na získanie neprímeranej majetkovej hodnoty, žalobca v pomere k hodnote poskytnutej pôžičky 150.000,00 Sk získal zjavne neprímeranú výhodu na úkor žalovaného, ktorá robila zmluvu o pôžičke neplatnou pre rozpor s dobrými mravmi, pretože bola v rozpore s požiadavkou vyváženosti práv a povinností účastníkov právnych vzťahov a primeranosti v rozsahu práv konkrétneho účastníka, k právam ostatných účastníkov. O konaní žalobcu, ktoré bolo v rozpore s dobrými mravmi svedčilo aj to, že nebol ochotný dohodnúť sa ani o predčasnom vrátení poskytnutej pôžičky a o spätnom prevode členských práv a povinností na žalovaného, a už 20. septembra 2006 previedol členské práva a povinnosti k nehnuteľnosti na tretí subjekt.

2. Proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalobca, ktorý ho žiadal zrušiť a vec vrátiť na ďalšie

konanie. Z obsahu obsiahleho dovolania vyplynulo, že namieta nesprávne právne posúdenie vecí odvolacím súdom a má za to, že : „právna otázka, ktorá nebola dosiaľ odvolacím súdom riešená je otázka, či v prípade, ak ide o poskytnutie pôžičky na základe odplatnej zmluvy o pôžičke podľa § 657 Občianskeho zákonníka, ktorá sa najskôr stala predmetom sporu o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke, ktorého výsledkom bolo vyhlásenie zmluvy o pôžičke za neplatnú v dôsledku čoho sa poskytnutá pôžička stala podľa § 451 Občianskeho zákonníka bezdôvodným obohatením, ktoré sa následne stalo predmetom ďalšieho súdneho sporu o vydanie bezdôvodného obohatenia, začína plynúť subjektívna a objektívna zmluva už poskytnutím pôžičky alebo až právoplatnosťou rozsudku, ktorý vyhlásil zmluvu o pôžičke za neplatnú a tým pôvodne peňažnú sumu poskytnutú ako pôžičku pre kvalifikoval na bezdôvodné obohatenie.“

2.1. Dovolaateľ považoval za správny taký výklad , kedy začiatok plynutia premlčacej doby ohľadom bezdôvodného obohatenie začína plynúť až od okamihu, kedy súd právoplatne vyhlási právny úkon za neplatný a tým plnenie z právneho úkonu kvalifikoval ako bezdôvodné obohatenie, pretože až od tohto okamihu sa strany dozvedia, že plnením pôvodne z platného úkonu došlo k bezdôvodnému obohateniu (objektívna premlčacia lehota) a že dané plnenie je bezdôvodným obohatením (subjektívna premlčacia lehota).

3. Žalovaný vo svojom podrobnom vyjadrení k dovolaniu poukázal na to, že položená právna otázka je právne neakceptovateľná a v rozpore s rozhodovacou činnosťou súdov. Zmluva o pôžičke, ktorú uzavreli strany sporu má reálnu povahu a medzi veriteľom a dlžníkom nevzniká vzájomne podmienené plnenia tak ako to uvádza § 560 Občianskeho zákonníka. Navrhol dovolanie ako neprípustné odmietnuť, prípadne ako nedôvodné zamietnuť.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného súdneho poriadku , ďalej len CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

5. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 ods. 1 CSP.

6. Podľa názoru žalobcu je jeho dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

6.1. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Dovolaťa, ktorý vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 CSP, zaťažuje povinnosť jednoznačným a určitým spôsobom zdefinovať tzv. dovolaciu otázku, ktorú odvolací súd riešil nesprávne (m. m. 1 Cdo 162/2018, 3 Cdo 141/2018, 4 Cdo 37/2017, 5 Cdo 190/2018, 8 Cdo 14/2018), a zároveň uviesť, ktorý z predpokladov uvedených v tomto ustanovení zakladá prípustnosť ním podaného dovolania (1 Cdo 150/2018, 2 Cdo 185/2018, 3 Cdo 52/2017, 7 Cdo 50/2018, 8 Cdo 130/2018). Splnením týchto procesných povinností vytvára pre dovolací súd podklad, ktorý je nevyhnutne potrebný pre posúdenie prípustnosti dovolania a prípadne (pokiaľ dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie je prípustné) tiež pre zameranie meritórneho dovolacieho prieskumu.

7. K spôsobu, ktorým žalobca v danom prípade odôvodňuje prípustnosť dovolania, najvyšší súd uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu v civilnom sporovom konaní spravidla predchádza riešenie celého radu procesnoprávných a hmotnoprávných otázok s rôznym významom pre rozhodnutie. Na podklade ich postupného riešenia civilný súd niektorým otázkam priznáva relevanciu, iné posudzuje ako bezvýznamné pre svoje rozhodnutie. Právna otázka relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí

byť preto v dovolaní vymedzená jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorý dovolaciemu súdu umožňuje prijať záver o tom, konkrétne o ktorú otázku dovolateľovi ide a či vo vzťahu k nej je daná prípustnosť (a v prípade prípustnosti aj dôvodnosť) dovolania. Je potrebné si uvedomiť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie ďalšie odvolanie. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako ďalší súd, ktorý by mohol a mal posúdiť všetko, čím sa zaoberali súdy oboch inštancií; nemôže preto posudzovať všetky otázky, ktoré pred ním riešili tieto súdy (inak by sa stieral rozdiel medzi prvoinštantným, odvolacím a dovolacím konaním). Dovolací súd už opakovane uviedol, že sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (m. m. 3 Cdo 28/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 50/2017, 8 Cdo 78/2017).

8. Osobitne významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je jej zásadný právny význam. Otázkou zásadného právneho významu je otázka, ktorá je významná nielen pre prejednávajúcu právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky (1 Cdo 132/2009, 2 Cdo 71/2010, 3 Cdo 51/2006, 4 Cdo 151/1998, 5 Cdo 1/2010, 7 Cdo 117/2011). Účelom § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je dosiahnuť vyriešenie dosiaľ ešte nevyriešenej právnej otázky (a „zaplnením bielych miest doterajšieho rozhodovania dovolacieho súdu prispieť k vytvoreniu jeho ustálenej rozhodovacej praxe“).

9. V danom prípade žalobca podrobil kritike konanie a rozhodovanie odvolacieho súdu, obsiahne vysvetľoval, v čom vidí nesprávnosť záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie.

10. Právnou otázkou, ktorú dovolateľ považoval za relevantnú v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, bola otázka výkladu § 107 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, ktorý nepovažoval dovolateľ za správny a predostrel svoj právny záver.

11. I keď dovolateľ zložito predostrel otázku, podľa neho neriešenú v doterajšej praxi dovolacieho súdu, (ako je otázka uvedená vyššie v bode 2), takto položená v prvom rade nespĺňa atribúty možného dovolacieho prieskumu, nakoľko dovolateľ nepresvedčil dovolací súd o prípustnosti svojho dovolania.

12. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, ako už uviedol dovolací súd predpokladá, že právnu otázku, ktorú naformuloval dovolateľ, dovolací súd neriešil vo svojej rozhodovacej činnosti a súčasne, že má zásadný právny význam.

13. K uvedenému dovolací súd uvádza, že výklad začiatku plynutia premlčacej lehoty na vydanie bezdôvodného obohatenia v zmysle § 107 ods. 1, 2 (t. j. subjektívnej i objektívnej) riešil dovolací súd vo viacerých svojich rozhodnutiach (napr. sp. zn. 5 Cdo 121/2009, 5 MCdo 17/2009) so záverom, že objektívna premlčacia lehota začína plynúť odo dňa, kedy k bezdôvodnému obohateniu došlo, pri absolútnej neplatnosti právneho úkonu je plnenie poskytnuté na jeho základe ipso facto bezdôvodným obohatením a od toho momentu plynie i objektívna premlčacia lehota, pojmové predpoklady naplnenia subjektívnej premlčacej lehoty (došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na úkor subjektu obohatil) musia byť naplnené rovnako. Subjektívna premlčacia lehota nemôže začať plynúť skôr, než právo na vydanie bezdôvodného obohatenia vôbec vznikne, t.j. skôr než začne beh objektívnej lehoty, ktorej začiatok je spojený s okamihom, kedy sa povinný obohatil. O vzniku bezdôvodného obohatenia sa oprávnený dozvie vtedy, ak má k dispozícii údaje, ktoré mu umožnia podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, sú mu známe skutkové okolnosti týkajúce sa rozsahu bezdôvodného obohatenia a osoby, ktorá sa obohatila, nezáleží na tom, ako oprávnený tieto známe okolnosti posúdi z právneho hľadiska.

14. Z uvedeného je zrejmé, že nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, nakoľko obsah dovolania a vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nemalo zákonom vyžadované náležitosti, ale možno ho vnímať len ako nespokojnosť s právnym názorom nižších súdov, pričom dovolateľom tvrdené dôvody prípustnosti dovolania nie sú zákonom vyžadovaným spôsobom v

dovolání odôvodnené. Pokiaľ by dovolací súd za tohto stavu nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen všeobecne koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj konkrétnemu cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade dokonca porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

15. Napriek uvedenému dovolací súd nemôže neuviesť, že pokiaľ dovolateľ poukazoval aj na nesprávne právne posúdenie z hľadiska záveru o dobrých mravov, vzhľadom na skutkové okolnosti danej veci, tak ako sú uvedené v spise, by bolo možné vyhodnotiť pri prípadnom dovolacom prieskume (ku ktorému však pre neprípustnosť dovolania žalobcu, dovolací súd nemohol pristúpiť) správanie žalobcu až ako prípad zneužitia práva s prihliadnutím na zásadu nemo turpitudinem suam allegare potest.

16. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že argumentácia dovolateľa, týkajúca sa prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, je nedostatočná a nie je v podanom dovolaní vymedzená spôsobom zodpovedajúcim § 431 až § 435 CSP. Uzavrel preto, že na podklade dovolania žalobcu nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

17. Najvyšší súd na základe uvedeného, dovolanie žalobcu, podľa § 447 písm. f/ CSP, odmietol.

18. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.